

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА

РАЗРЕД: ПЕТИ

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: 5

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: 180

ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Општи циљ програма:

Општи циљ наставе математике јесте да оспособи ученике оштећеног вида за усвајање елементарних математичких знања која су потребна за схватање појава и законитости у природи и друштву, да допринесе развијању менталних способности, формирању научног погледа на свијет и свестраном развоју личности ученика, те да оспособи ученика за примјену усвојених математичких знања у рјешавању разноврсних задатака из животне праксе;

Посебни циљеви програма:

- Усвојање система одређених математичких знања и умијећа неопходних за схватање појава и законитости у природи и друштву, активну спознајну дјелатност у процесу учења, успјешно настављање математичког образовања и самообразовања;
- Стекње основне математичке културе потребне за откривање улоге и примјене математике у разним подручјима човјекове дјелатности;
- Стекње способности усменог и писменог математичког изражавања са свим његовим квалитетама (јасност, прецизност, једноставност, концизност, потпуност итд);
- Савладавање основних операција с природним бројевима, као и основних закона тих операција;
- Стање знања неопходних за разумијевање квантитативних и просторних односа и законитости у разним појавама у природи ,друштву и свакодневном животу;
- Упознавање најважнијих равних и просторних геометријских облика (фигура) и њихових узајамних односа;
- Развијање способности проматрања, опажања и логичког, критичког. стваралачког и апстрактног мишљења;
- Формирање научног погледа на свијет.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Наставна тема	Оквирни број часова
1. Бројеви	130
2. Мјерење и мјере	10
3. Геометријске фигуре	32
4. Писмене задаће	8

Исходи учења	Садржаји програма /Појмови	Корелација са другим наставним предметима
Тема 1: Бројеви (130)		
<p>Ученик треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • овладати читањем и писањем декадних бројева у декадном бројевном систему; • научити природним бројевима придруживати тачке, бројевне полуправе и упознати уређеност скупа N и N_0; • именовати мјесне вриједности цифара; • упознати и усвојити бројеве веће од милион, правилно их читати и записивати; • овладати техником рачунања у скупу N и скупу N_0; • разумјети основна својства рачунарских операција (комутативност, асоцијативност сабирања и множења, дистрибутивност множења према сабирању), те примјењивати та својства на задацима; • уочавати зависност између резултата и компонената операције; • читати, састављати и израчунавати вриједност израза са више операција, као и учити промјенљиву на примјерима; • научити поступак дијељења природног броја са једноцифреним, двоцифреним и троцифреним бројевима и примијенити стечено знање у пракси; • научити множење вишецифрених бројева уз коришћење олакшица; • анализирати појаву непромјенљивости производа и количника; • научити ријешавање једноставнијих једначина и неједначина на основу дефиниције рачунских операција у скупу N и N_0; • рјешавати једноставније 	<p>Скуп природних бројева N и скуп N_0</p> <ul style="list-style-type: none"> • Читање, писање и упоређивање бројева до 1000- понављање; • Читање, писање и упоређивање бројева до милион; • Записивање бројева у облику збира вишеструких декадних јединица и у облику производа једноцифрених бројева и декадних јединица; • Класе и разреди Мјесене вриједности; • Бројеви већи од милион; • Бројевна полуправа; • Предходник, сљедбеник природног броја. <p>Сабирање и одузимање у скупу N и скупу N_0</p> <ul style="list-style-type: none"> • Сабирање и одузимање бројева до 1000; • Повезаност сабирања и одузимања- понављање; • Сабирање и одузимање бројева већих од хиљаду (писмени и усмени поступак); • Основна својства сабирања (комутативност, асоцијативност, нула као сабирак); • Примјена основних својстава сабирања у рачунању; • Бројни изрази са сабирањем и одузимањем; • Зависност збира од сабирка; • Непромјенљивост збира и примјена; • Зависност разлике од умањеника;. 	<p>Српски језик (садржаји из књижевности- рецитације које укључују бројање, бројеве...) Ликовна култура (моделовање и обликовање) Познавање природе (животне заједнице)</p>

<p>задатке дате у текстуалној форми уз коришћење упознатих једначина;</p> <ul style="list-style-type: none"> • рјешавати изразе са више рачунских операција; • дефинисати редослијед рачунских операција у изразу са и без заграда; • саставити једноставније бројевне изразе који одговарају рјешењу текстуалног задатка; • дефинисати разломке, читати их и писати, упоређивати и приказати на бројевој прави; • рјешавати једноставније текстуалне задатке са разломцима. 	<ul style="list-style-type: none"> • Непромјенљивост разлике и примјена; • Одузимање збира од броја. Одузимање разлике од броја; • Изрази са сабирањем и одузимањем који садрже промјењиву (слово); • Одређивање непознатог сабирка, умањеника и умањеоца; рјешавање једначина у вези са сабирањем и одузимањем: $x \pm a = b$; $a \pm x = b$; $(x \pm a) \pm b = c$; • неједначине у вези са сабирањем и одузимањем: $x \pm a < b$; $a \pm x < b$; $x \pm a > b$; $a \pm x > b$. <p>Множење и дијелење у скупу $\mathbb{N}$ и скупу $\mathbb{N}_0$</p> <ul style="list-style-type: none"> • Множење као сабирање једнаких сабирака. Нула и јединица као чинилац; • Дијелење као обрнута операција множењу. Јединица и нула у дијелењу; • Множење броја декадном јединицом и вишеструком декадном јединицом; • Дијелење броја декадном јединицом; • Множење збира и разлике бројем (дистрибутивност множења према сабирању и одузимању); • Дијелење збира и разлике бројем; • Множење и дијелење природног броја једноцифреним бројем, • Множење и дијелење природног броја двоцифреним бројем; • Множење природног броја троцифреним бројем; 	
---	---	--

- Множење са неким олакшицама;
- Основна својства множења и примјена (комутативност и асоцијативност множења);
- Зависност производа од чинилаца;
- Непромјенљивост производа и примјена;
- Зависност количника од дјеленика и производа;
- Непромјењивост количника и примјена;
- Множење и дијелење производа бројем;
- Израз са множењем и дијелењем који садрже промјењиву (слово);
- Једначине у вези са множењем и дијелењем природних бројева:
 $a \cdot x = b$; $x \cdot a = b$; $x : a = b$;
 $a : x = b$;
- Неједначине у вези са множењем и дијелењем природних бројева;
 $a \cdot x > b$; $a \cdot x < b$;
 $a : x > b$;
 $a : x < b$.

Математички изрази

- Бројевни изрази са операцијама различитог реда (степен) са заградама и без заграда;
- Састављање једноставнијих бројних израза који одговарају текстуалним задатцима;
- Једноставнији изрази са промјењивом (словом) и више операција.
 Бројевна вриједност израза за дату вриједност промјенљиве;

Разломци (6 часова)

- Разломци као дијелови целине;
- Писање и читање

	<p>разломака: a/b, ab, $a=1, 2, 3... 10$, $b=1,2,3...10$;</p> <ul style="list-style-type: none"> Упоредивање разломака једнаких именилаца или једнаких бројилаца; Једноставнији задаци са примјеном разломака. 	
Тема 2: Мјерење и мјере (10)		
<p>Ученик треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> узнати јединице за површину и примјењивати их при израчувању површине квадрата, правоугаоника, коцке и квадра; претварати мјерне јединице у веће или мање мјерне јединице; представити јединице за запремину и применивати их при израчунавању запремине квадра и коцке. 	<p>Јединице за површину</p> <ul style="list-style-type: none"> Упоредивање и мјерење површина; Јединица мјере за површ; Јединице за површину мање од квадратног метра; Јединице за површину веће од квадратног метра; Узајамни однос јединица за површину. <p>Јединице за запремину</p> <ul style="list-style-type: none"> Упоредивање и мјерење запремине тијела; Јединица мјере за запремину; Јединице за запремину у метарском систему. 	<p>Ликовна култура (тродимензионалност, моделовање и површина, маса, волумен)</p>
Тема 3: Геометријске фигуре (32)		
<p>Ученик треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> израчунавати површину из страница и страницу из површине и друге странице; рјешавати једноставније текстуалне задатке и применивати знања о јединицама за површину; уочити, именовати, дефинисати, правити и израчунати површи квадра и коцке; примјенити стечена знања у конкретним примјерима; дефинисати појам запремине; рјешавати једноставније текстуалне задатке у вези са запремином квадра и коцке; 	<p>Површина квадрата и правоугаоника</p> <ul style="list-style-type: none"> Израчунавање површине правоугаоника; Израчунавање површине квадрата; Површина правоугаоника и квадрата- примјена у задацима. <p>Квадар коцка и њихова површина</p> <ul style="list-style-type: none"> Рогљаста и обла геометријска тијела; Својства квадра и коцке; Мрежа површи квадра и коцке; Израчунавање површине квадра; Израчунавање површине коцке. 	<p>Ликовна култура (тродимензионалност, моделовање и површина, маса, волумен)</p>

	<p>Запремина квадра и коцке</p> <ul style="list-style-type: none"> • Израчунавање запремине квадра; • Израчунавање запремине коцке; • Запремина квадра и коцке- примјена у једноставнијим задацима. 	
Тема 4: Писмени задаци (8)		
	<ul style="list-style-type: none"> • (у сваком полугодишту обавезне су по двије једночасовне школске писмена задатк са једночасовном исправком и анализом резултата). 	

ДИДАКТИЧКА УПУТСТВА И ПРЕПОРУКЕ:

- неопходно је познавати правила математичке нотације за Брајево писмо;
- ученик би трбао да већину нумеричких операција може урадити на Брајевој машини;
- модели геометријских тијела (цијели, на склапање и сл.) дају изванредне могућности за обраду наставних садржаја;
- дидактички материјал (дашчице за склапање) би требало да буде значајна помоћ при реализацији наставе из области геометрије;
- слијепи ученици би требало да познају олакшице за усмено рачунање како би се могли лакше снаћи у одређеним животним ситуацијама;
- ученике би требало наводити на самостално рјешавање проблема како би се у што већој мјери развила креативност, самопоуздање и мисаоне способности;
- неопходна наставна средства и материјали за рад са слијепим ученицима: рељефни цртежи, пластична фолија са прибором за цртање, уџбеници на Брајевом писму, апарат за математику, Брајева машина, наставни листови, Брајев метар и центиметар, говорна вага и друга средства по избору наставника.